

Un album uitat al armatei române de Alexandru I.V. Socec

Adrian-Silvan IONESCU

Acum câțiva ani publicam un studiu privind *Albumele armatei române din secolul al XIX-lea*¹ în care era menționată și lucrarea *Les tenues de l'Armée Roumaine* realizată de Alexandru I.V. Socec, ofițer de cavalerie, fiu al celebrului librar și editor bucureștean I.V. Socec. Originalitatea ei consta în prezentarea schematică a caracteristicilor uniformologiei românești fără a face apel la compoziții cu personaje, așa cum se procedase în toată seria anterioară de asemenea publicații. Imprimat în condiții grafice deosebite în stabilimentul părintesc de arte grafice, albumul nu avea, însă, specificat anul apariției. De altfel, în afara titlului și a legendelor ilustrațiilor, nici un alt text nu făcea vreo precizare asupra acestei importante tipărituri a finelui de veac.

Descoperirea, de curând, la anticariatul de la Curtea Veche, a unei lucrări de același autor - achiziționată, între timp, de Biblioteca Națională - completează studiul nostru anterior și este menită să dea mai multe informații asupra celeilalte publicații a lui Socec. Aceasta este *Die Rumänische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformirung*, apărută la editura lui Moritz Ruhl din Leipzig. Nici aici nu apare specificat anul, după obiceiul editorilor germani care nu își datau tipăriturile pentru a le putea vinde și mai târziu, atâta vreme cât informația nu se perima. Albumul, de mici dimensiuni - un adevărat „poche” de 12 x 17,8 cm - este compus din 16 planșe color urmate de 24 pagini de text. Pentru facilitarea

tipăririi a fost conceput ca un pliant în care planșele, imprimate litografic pe o singură parte, se continuă

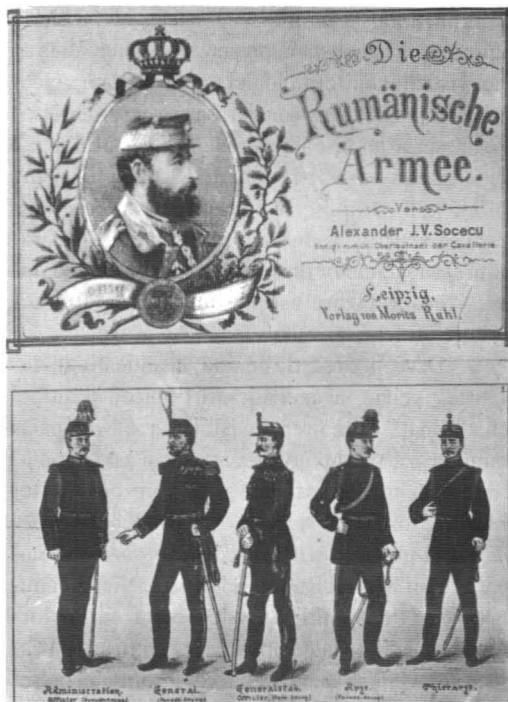
Alexandru I.V. Socec, autorul albumului, în grad de general de brigadă, circa 1913

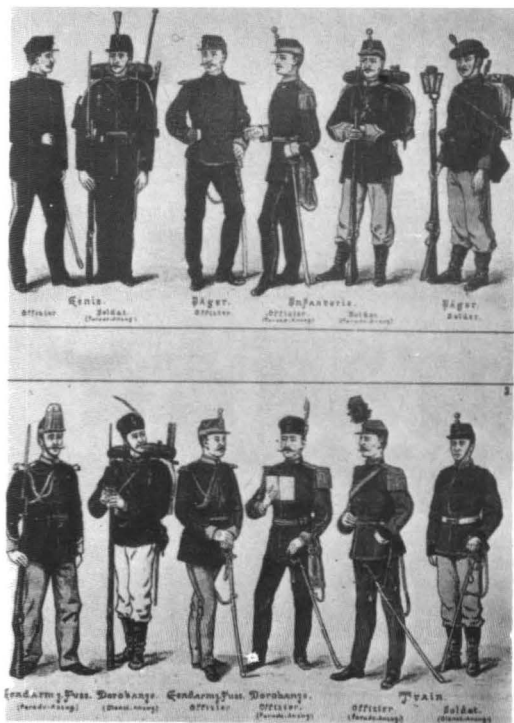
Coperta albumului
**Die rumänische Armee
in ihrer gegenwärtigen
Uniformirung**, Leipzig,
Verlag von Moritz Ruhl

una pe alta.

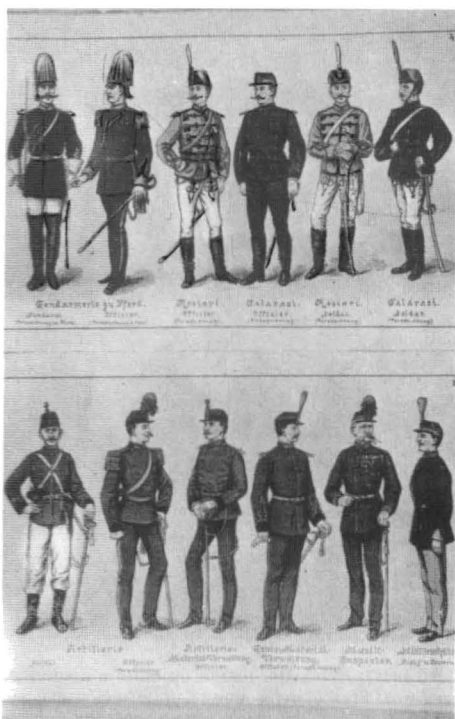
Moritz Ruhl era specializat în publicații cu tematică militară. Înserată în chiar acest album apare o listă a titlurilor pe care le oferea editura. Predomină acelea legate de uniforme și de cartografie militară: Uniformele armatei germane (*Die Uniformen des Deutschen Armee*), Marina germană în noua ei uniformă (*Die Deutsche Marine in ihrer neuen Uniformirung*), Uniformele armatei austro-ungare (*Die Uniformen der Osterr.-ungar. Armee*), Armata rusă în uniformele ei actuale (*Die Russische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformirung*), Armata franceză în uniformele ei actuale (*Die Französische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformirung*)², Steagurile tuturor statelor de pe glob (*Die Flaggen aller Staaten der Erde*), Harta de garnizoană a armatei germane (*Garnisonkarte der Deutschen Armee*), Hartă sinoptică asupra dislocării armatei franceze (*Uebersichtskarte über die Dislokation der Französischen Armee*), Hartă sinoptică asupra dislocării armatei ruse în Rusia apuseană (*Uebersichts-karte über die Dislokation des Russischen Armee im westlichen Russland*), Repartizarea și dislocarea armatei franceze (*Einteilung und Dislokation der Französischen Armee*).

Foia de titlu cu efigia regelui Carol I și prima planșă:
Administrație; General; Stat major general; Medic;
Veterinar

Planșa 2 (sus): Geniu (ofițer și soldat); Vânători (ofițer); Infanterie (ofițer și soldat); Vânători (soldat); Planșa 3 (jos): Jandarm pedestru; Dorobanț; Jandarm pedestru (ofițer); Dorobanț (ofițer); Trenul echipajelor (ofițer și soldat).

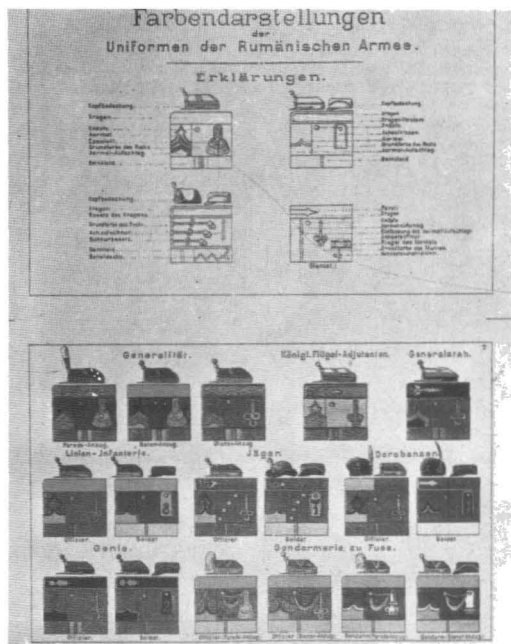
Planșa 4 (sus): Jandarmi călări (sergent și ofițer); Roșiori (ofițer); Călărași (ofițer); Roșiori (soldat); Planșa 5 (jos): Artilerie (soldat și ofițer); Guard de artilerie; Guard de geniu; Inspector general al muzicilor; Școala militară

Între aceste titluri se află și acela al lucrării de care ne ocupăm, însoțit de o scurtă prezentare a conținutului: *Armata română în uniformele ei actuale. 29 de ilustrații și 180 prezentări sintetice ale acestora tipărite în culori împreună cu un text explicativ. Prelucrat de Alexandru I.V.Socescu, locotenent major al regatului României. Broșată preț 2 M[ărci] 5 Pf[eningi]. Legată 3 M[ărci].*

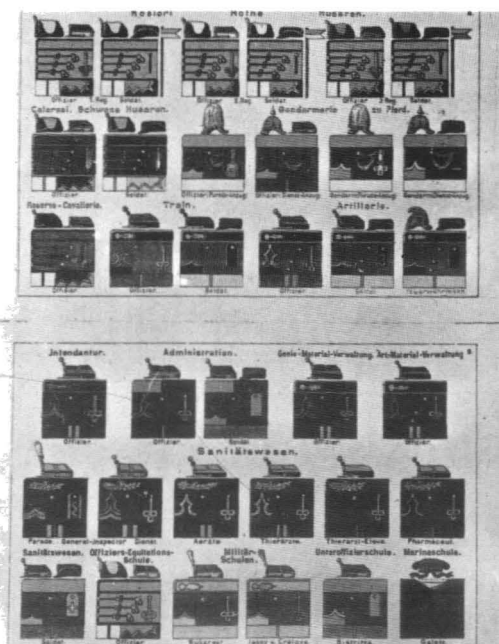
Autorul era, așa cum am menționat mai sus, fiul celebrului librar I.V. Socescu care, desigur, avea din familie suficiente cunoștințe legate de artele grafice, chiar dacă îmbrățișase cariera armelor. Gradul de locotenent major cu care fusese menționat în publicația nemțească nu exista la acea dată în armata română. Dar, pentru înțelegerea cititorilor de limbă germană, fusese trecut acesta, care era echivalentul locotenentului de la noi.

Alexandru I.V. Socescu se născuse la 17 august 1859 la București. Studiile liceale și le făcuse la Leipzig absolvindu-le în 1877 după care, timp de

trei ani, cutreierase Europa (Dresda, Viena, Paris, Nisa, Monte Carlo) constituindu-și o solidă cultură umanistă. La întoarcerea în țară fusese luat în armată, la cavalerie, începând cu data de 1 martie 1880. Pe 1 decembrie, același an, a fost ridicat la gradul de brigadier (caporal). Se hotărăște să se consacre carierei militare și merge la școala de subofițeri de la Mănăstirea Dealu la a cărei absolvire se plasează pe locul 26 dintr-o clasă de 48 de elevi; la 1 martie 1881 este înaintat sergent, iar la 1 aprilie 1883 este înălțat la gradul de sublocotenent. Face un stagiul de specializare la Școala Superioară de Ofițeri de Cavalerie de la Viena pe care o termină cu un calificativ excelent. În 1885 se afla în Regimentul 4 Călărași iar anul următor în escadronul de jandarmi din București. Este avansat locotenent la 1 decembrie 1887 și anul următor este mutat la administrația centrală unde activează până în 1889 când se reîntoarce la jandarmi. Este selectat ca ofițer de ordonanță al principelui moștenitor Ferdinand. În anul 1891 este

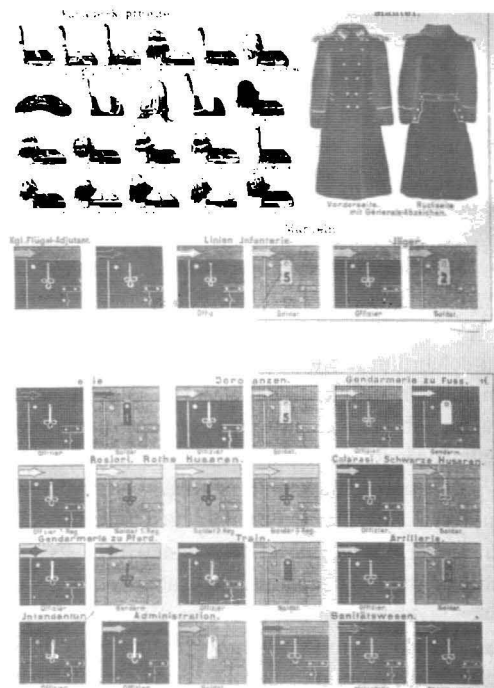

Planșa 6 (sus): Explicația felului de citire a diagramelor; Planșa 7 (jos) Prezentarea concisă a uniformelor de general, stat major domnesc, stat major general, infanterie de linie, vânători, dorobanți, geniu, jandarmi pedestri

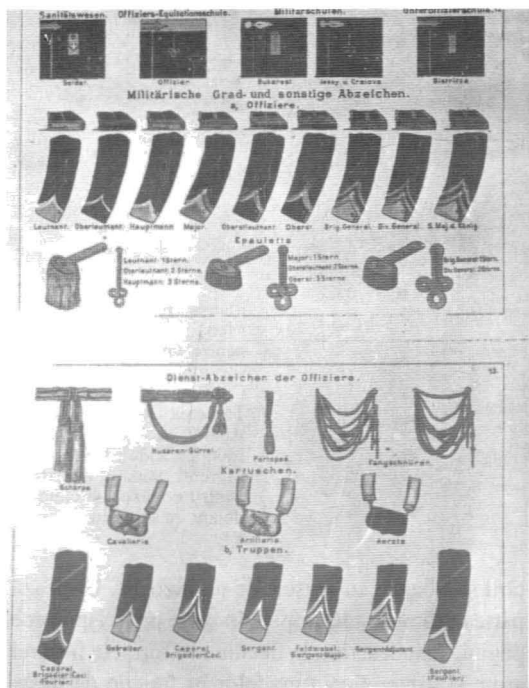

Planșa 8 (sus): Prezentarea concisă a uniformelor de roșiori, călărași, jandarmi călări, trenul echipajelor, artilerie, pompieri; Planșa 9 (jos): intențență, administrație, administrația materialelor de geniu și artilerie, serviciul sanitar, școala de cavalerie, școala militară, școala subofițerilor, școala de marină

decorat cu Ordinul Coroana României clasa V. Dacă primele avansări s-au făcut destul de rapid, înainte de împlinirea termenului reglementar de cinci ani într-un grad, va trebui să aștepte aproape șase ani pentru a fi făcut căpitan, la 8 aprilie 1893. În 1894 își dă demisia din armată din spirit de solidaritate cu alți camarazi care protestau astfel împotriva metodelor arbitrar după care se făceau înaintările și transferurile în cavalerie de către generalul Grigore Cantilli, Inspector General al acestei arme³. Ca măsură disciplinară, căpitanul Sococ este trecut în poziție de disponibilitate, împreună cu ceilalți 22 de ofițeri de cavalerie care nu își retrăseseră demisiile, conform raportului nr. 19913 din 4 februarie 1894 al ministrului de război către rege și al Înalțului Decret nr. 401 ratificat de suveran la aceeași dată⁴. Dar, la 10 mai același an, este rechemat în activitate și repartizat la Regimentul 1 Roșiori⁵. Pe 8 aprilie 1909 este înaintat maior. În 1900 este comandantul

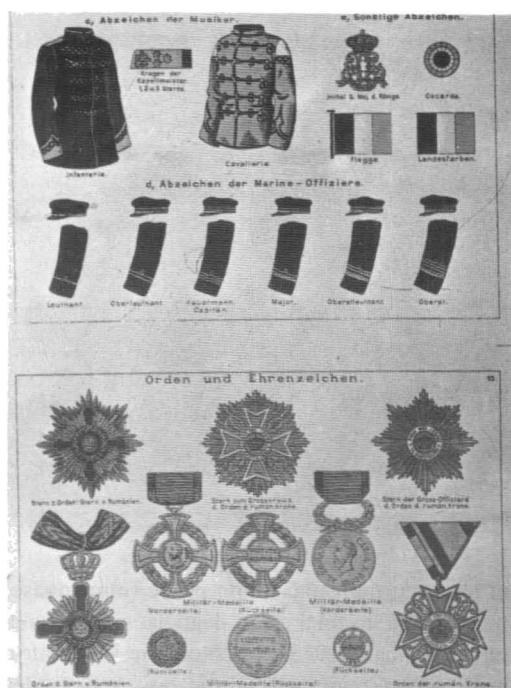
Planșa 10 (sus): Coifurile de paradă; Manta (față și spate); Însemnele de pe mantal; Planșa 11 (jos): Prezentare concisă a mantalelor

Planșa 12 (sus): Mantale (continuare); Gradele ofițerești (la chipiu și pe mânecă); Epoleți și trefle cu însemnele specifice gradului; Planșa 13 (jos): Eșarfă; Brâu de cavalerie; Dragon de sabie; Eghileți; Cartușiere pentru cavalerie, artilerie și medici; Gradele trupe

hergheliei armatei. Trec alți șase ani până să fie avansat locotenent colonel (10 mai 1904) dar numai trei până să ajungă colonel (10 mai 1907) și încă șase până a primi gradul de general de brigadă. În 1915 era comandantul celui de-al 5-lea comandament teritorial (Constanța) iar în 1916 al celui de-al 3-lea comandament teritorial (Craiova). În acest răstimp a fost răsplătit cu medaliile Bărbăție și Credință clasa I (1904), Bene Merenti clasa I (1910), Răspłata Muncii clasa I (1913) și Ordinul Steaua României cu spade clasa IV (1912). La acestea trebuie adăugat și ordinul rusesc Sf. Stanislav, în grad de cavaler, ce apărea menționat chiar pe pagina de titlu a textului albumului de care ne ocupăm, după numele și gradul autorului: „Alexander I.V. Socecu, Königl, rumän. Oberleutnant der Kavalerie, Ritter des Kaiserl. russ. Stanislav-Ordens“.

În timpul primelor patru luni de război, în 1916, s-a aflat constant sub foc, de la Petroșani în

Planșa 14 (sus): Tunici pentru muzică (infanterie și cavalerie); Cifru regal, cocarda și drapelul; Gradele ofițerilor de marină; Planșa 15 (jos): Ordine și decorații - placa ordinului Steaua României, marca crucea ordinului Coroana României, placa de marc ofițer al ordinului Coroana României, Virtutea Militară de război și de pace, ordinul Steaua României (comandor), ordinul Coroana României (cavaler)

Dobrogea și pe malul Argeșului. Deși s-a purtat cu bravură la comanda Diviziei 2/5 - așa cum relatează în jurnalul său de război și în broșura *Zile de restriște din anii 1916-1918 și episodul din bătălia de pe Argeș*, publicată în 1922 și reeditată, cu adăugiri esențiale, în 1928 - a fost făcut răspunzător de retragerea în debandadă a trupelor spre Brâncuși ⁶, acuzat de părăsirea postului și dat în judecată la curtea marțială. Procesul, destul de neclar, a trenat fiind lipsit de suficiente probe incriminatoare și, dimpotrivă, aducând mărturii irefutabile în favoarea generalului Socec. Din relatările sale reiese că generalul Alexandru Prezan avea nevoie de un tap ispășitor pentru greșelile tactice ale Marelui Cartier General Român ⁷. De aceea s-au făcut eforturi deosebite pentru a fi găsit, cu orice preț, vinovat, ajungându-se atât de departe încât au fost ascunse anumite documente ce ar fi pledat pentru nevinovăția sa - precum carnetul de ordine al Diviziei 2/5 - și s-a argumentat pierderea dosarului pentru a fi făcut

Planșa 16:
Medalii - Semnul onorific
pentru optsprezece ani de
serviciu, Serviciu
Credincios, Crucea
Trecerea Dunării, Medalia
Apărătorilor
Independenței, Bene
Merenti, Semnul onorific
pentru douăzeci și cinci
de ani de serviciu

un altul, cu mult mai multe probe (mincinoase) împotriva sa. În final a fost degradat și încarcerat, între 22 ianuarie 1917 - 1 octombrie 1918, într-o închisoare cu regim special din Iași. Acolo putea primi vizite, ziare, cărți, pachete cu mâncare de acasă, se putea plimba în voie prin curte și avea celulă personală. Dar aceasta nu-l putea mulțumi pe generalul Socec care a solicitat rejudecarea procesului în urma căruia a fost găsit nevinovat și achitat. Toate eforturile pentru a i se face dreptate i-au amărât ultimii ani ai vieții. A murit la 31 mai 1928.

Albumul *Die Rumänische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformierung* este o lucrare de tinerețe a lui Alexandru I.V. Socec. Datarea poate fi făcută în funcție de gradul deținut de autor: acesta pare să fi fost elaborat și tipărit în intervalul 1887-1893 - mai probabil în 1889 sau imediat după - timp în care el era locotenent. De altfel, multe dintre caracteristicile uniformologice date publicității în acest album aparțin perioadei anterioare anului 1895, când aveau să se facă modificări esențiale în ținutele armatei române. Un indiciu de datare ar fi și referirile făcute în textul însoțitor la anii 1884 și 1889 când au crescut efectivele militare. În această parte secundară a lucrării este prezentată, pe nouă pagini, structura armatei române - armata permanentă, armata teritorială cu rezervele lor, miliția și gloata (Landsturm) - și anii de serviciu pentru fiecare dintre ele, repartizarea corpurilor de armată pe teritoriul

țării și tabelele cu orașele de garnizoană. Urmează partea cea mai substanțială în care, pe treisprezece pagini, sunt descrise, în detaliu, uniforme, fiecei arme și diferențierea gradelor în funcție de trese, galoane și epoleți. Sunt date și echivalențele gradelor în română și germană. În sfârșit, pe ultima pagină, sunt date decorațiile naționale. Toate aceste explicații sunt menite să însoțească și să completeze prima parte, cu ilustrații, a acestei lucrări.

Coperta este foarte expresivă și bine echilibrată prin repartizarea elementelor componente: în partea stângă, pe o pătrime a ei, este figurat un dorobanț cu tot echipamentul și cu pușca în poziție de atac. Celelalte trei pătrimi sunt acoperite de tricolorul românesc pe care, în medalion, se află stema țării și dedesubt titlul și editura: *Die rumänische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformierung. Leipzig, Verlag von Moritz Ruhl*. Pe contrapagină apare portretul regelui Carol I într-un medalion surmontat de coroana regală și înconjurat de frunze de laur și de stejar. Dedesubt, pe o filacteră, este inscripționat numele suveranului - König Carl I - având în mijloc un medalion cu cifra sa. În dreapta este reluat titlul, autorul lucrării și editura. Pentru a sugera sursa fotografică a acestui portret - al cărui autor fusese fotografii bucureștean Franz Duschek pentru care nobilul model pozase, în 1878, în uniformă de campanie - întreaga planșă a fost imprimată în nuanțe de ocră, brun și oliv.

Urmează cele cinci planșe cu figuri de ofițeri, soldați și subofițeri în uniforme de zi sau de paradă. Ca și în anterioarele albume ale oștirii - cel al lui Bielz și Danielis din 1852, cele două ale lui Alexandru Asaki din 1858 și 1862 și, în sfârșit, cel al lui M.B.Baer din 1873 - personajele sunt prezentate în majoritatea cazurilor frontal, pentru a fi cât mai evident specificul uniformelor. Între ele sunt sugerate dialoguri firești pentru a evita o împietrire în poziții marțiale. Chipurile nu sunt stereotipe ci individualizate și expresive, fără a fi totuși niște portrete cu trimitere directă la niște personaje reale, cunoscute, așa cum procedase M.B.Baer în lucrarea sa, folosind fotografiile unor comandanți și ofițeri superiori aflați chiar în acel moment în activitate⁸. Există încă o excepție - aceea a inspectoratului general al muzicilor militare care apare în planșa a cincea și în ale cărui trăsături este recognoscibil talentatul maior Eduard Hübsch, cu imensele sale mustăți blonde și pieptul plin de decorații. De altfel, în afara lui și a altor două personaje - generalul și ofițerul de stat major general care sunt decorați - nici unul dintre ceilalți militari reprezentați nu au pe piept vreo medalie sau ordin.

Pe prima planșă sunt figurați: un locotenent de administrație în uniformă de mare ținută, un general în mare ținută, un maior de stat major general

în ținută de campanie, un medic în mare ținută și un veterinar în mică ținută. Pe planșa a doua apar: un sublocotenent și un soldat de geniu, primul în ținută zilnică, al doilea în mare ținută, un locotenent de vânători pedestri în ținută zilnică, un sublocotenent și un caporal de infanterie, ambii în mare ținută și un soldat de vânătoare pedestri în mică ținută. Pe planșa a treia sunt un jandarm pedestru în mare ținută, un dorobanț, un sublocotenent de jandarmi pedestri în mică ținută, un sublocotenent de dorobanți în mare ținută, un locotenent și un soldat de tren mare și, respectiv, mică ținută. Pe planșa a patra este reprezentată cavaleria: sergent și sublocotenent de jandarmi călări în mare ținută, sublocotenent de roșiori în mare ținută, sublocotenent de călărași în ținută zilnică, un roșior și un călăraș în mare ținută. Ultima planșă cu o compoziție antropomorfă prezintă artileria - soldat în ținută de campanie, sublocotenent în mare ținută și guard de artilerie în mare ținută -, apoi un ofițer de guarzi de geniu în mare ținută, inspectorul general al muzicilor în mare ținută și un elev la școala militară.

Următoarele planșe prezintă, într-o formă concisă, aceleași uniforme, intrând în matricea prestabilită a seriei de albume publicate de Mortiz Ruhl. În mici dreptunghiuri de 1,8 x 2 cm sunt adunate toate informațiile necesare desemnării armei prin culoarea caracteristică a fondului tunicii și a

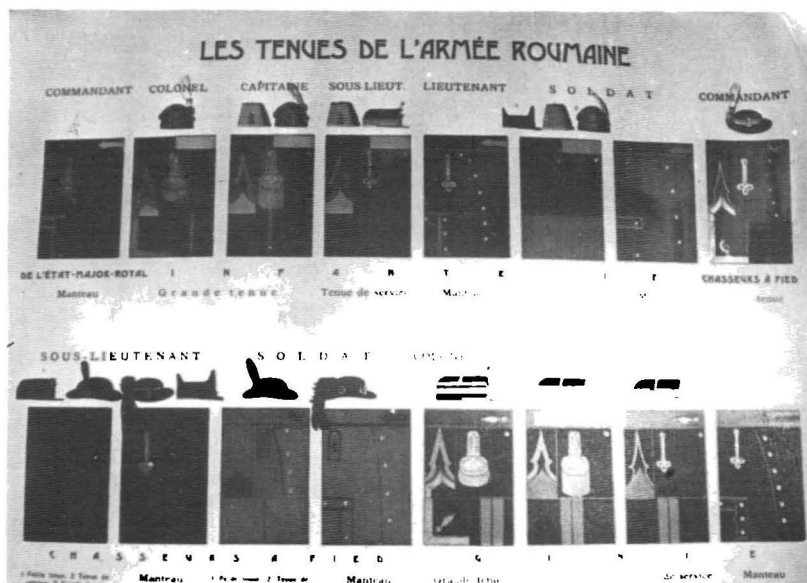

Les tenues de l'Armée Roumaine: Generali (infanterie, cavalerie, medic, intendant); Colonel, maior și căpitan din marcele stat major; colonel și maior din statul major regal

gulerului, forma epoletului, a treflei sau a contraepoletului (dacă e vorba de trupă), câte rânduri are tunica, pantalonul cu dublu lampas sau paspoal, eghileții. Pentru trupele călări era inclusă șabracă și lancea cu fanion. Acest dreptunghi era surmontat de tipul specific de acoperământ al capului pentru mare și mică ținută, după caz: chipiu, pălărie de vânător, căciulă de dorobanț și de cavalerie, cască de jandarm și de pompier și capela de cazarmă a trupelor. Pentru a introduce privitorul în felul de „citire” al acestor figuri, prima dintre planșe este doar alb-negru și are, pe margine, trimiteri explicative pentru fiecare element din micile dreptunghiuri: chipiu, guler, nasturi, mâneci, epolet, culoarea postavului, manșetă, pantaloni. Aceasta poartă și titlul pentru următoarele planșe - *Farbendarstellungen der Uniformen der Rumänischen Armee*. Mantalele sunt expuse pe două planșe, întâi una întreagă, față și spate, pentru elocvența formei și tăieturii, apoi încadrate în dreptunghiuri pentru fiecare armă, cu fondul variind între gri deschis și gri închis și nuanțele caracteristice ale petlițelor, paspoalelor și contraepoleților. Pe una dintre aceste planșe sunt reluate, într-o formă unitară, acoperămintele de cap pentru paradă, cu egreta sau penajul specific. Pe planșa a douăsprezecea sunt prezentate diferențierile între gradele ofițerilor realizate prin numărul de trese și galoane de fir de pe mânecă și de la chipiu, și prin stelele de pe epoleții

de mare ținută ori numărul de trese ale treflelor de mică ținută. Pe planșa a treisprezecea, alături de distincția gradelor pentru subofițeri prin galoane de lână sau de fir așezate în unghi pe mânecă, sunt figurate cele trei tipuri de ledunci pentru cavalerie, artilerie și medici, și accesoriile de fir (eșarfa de mare ținută, brăul de cavalerie, dragonul de sabie și eghileții). Gradele specifice ofițerilor de marină, plasate orizontal pe mânecă și pe banda șepcii, apar în planșa a paisprezecea, împreună cu tunicile pentru muzica infanteriei și a cavaleriei, cu tricolorul țării, cocarda și cifrul regal. În sfârșit, ultimele două planșe relevă, extrem de amănunțit, ordinele și medaliile naționale, avers și revers, cu deosebirile impuse de clasă și de cei cărora le erau destinate (ofițeri și trupă): Steaua României, Coroana României, Virtutea militară de pace și de război, Serviciu Credincios, Bene Merenti, semnul onorific pentru 18 și 25 de ani de serviciu, Crucea Trecerea Dunării, Apărătorii Independenței.

A existat și o versiune în limba română a acestei lucrări, intitulată *Uniformele Armatei Române*. Unicul exemplar pe care l-am putut consulta se află la Cabinetul de Stampe al Bibliotecii Academiei Române dar, din păcate, este incomplet lipsindu-i partea a doua cu textul explicativ al planșelor litografiate (căci este puțin probabil să nu fi avut aceeași structură ca și albumul în limba

Les tenues de l'Armée Roumaine: Infanterie (colonel, căpitan, sublocotenent, locotenent, soldat); Vânători pedestri (maior, sublocotenent, soldat); Geniu (colonel, căpitan, sublocotenent)

germană). În varianta românească, gradul autorului apare consemnat în conformitate cu ierarhia militară autohtonă, fiind acela de locotenent. Este românizat și orașul în care a fost tipărit, la fel ca și prenumele editorului: Lipsca, Mauriciu Ruhl, Librar-Editor.

Noile modificări uniformologice survenite în 1895 îl fac pe Alexandru I.V. Socec să publice, în acel an sau în cel imediat următor, un nou album. Acesta este o tipăritură de lux scoasă de editura părintească, despre care am mai avut prilejul să vorbim în studiul nostru anterior. Lucrarea se intitulează *Les tenues de l'Armée Roumaine* și are dimensiunile 24,3 x 33,6 cm. Coperta este simplă, de culoare gri-ocru, având în partea de sus stema României auriu, în timbru sec, înconjurată de raze. Titlul, lăsat alb, este imprimat, de asemenea, în timbru sec, deasupra unei benzi aurii. Pe marginea de jos apare consemnat cu negru, în stânga „Socecu & Co. Bucarest“, iar în dreapta „Ateliers I.V. Socec, Bucarest“. Nici un text explicativ nu însoțește acest album în afara legendelor ilustrațiilor. Nici autorul nu este menționat și nici anul apariției, dar datarea poate fi stabilă, foarte ușor, în funcție de noile elemente ce le aduce acest album față de precedentul, majoritatea introduse în 1895 sau în intervalul de la apariția publicației germane până la cea tipărită în București. Astfel, apăruse gradul și uniforma de general de cavalerie⁹ iar în intervalul 1893-1895, alături

de cele trei regimente de roșiori deja existente, au mai fost organizate alte trei: Regimentul 4 Roșiori¹⁰, Regimentul 5 și Regimentul 6 Roșiori¹¹. Regimintele de dorobanți dispăruseră, fiind contopite cu acelea ale infanteriei de linie, și primiseră toate numele generic de infanterie¹². Dispăruse astfel culoarea bleu, distinctă pentru trupele teritoriale, și se generalizase roșul trupelor permanente, dar fuseseră păstrate căciula dorobănească de oaie țurcană, neagră, cu pană de curcan, care adusesse gloria acestor bravi luptători în timpul Războiului de Independență. Pentru militarii de confesiune musulmană, activi în Dobrogea, în locul chipiului fusese introdus fesul roșu cu cifrul regal în față¹³. Prin noul regulament de uniformitate din 1895 este dată ofițerilor, pentru ținuta de vară, tunică gri deschis sau albă, de pânză, și chipiu alb, fără trese ori galoane indicatoare de grad.

Față de precedentul album, aici sunt aduse unele îmbunătățiri în felul de prezentare al uniformelor. Succesul conciziunii și clarității informației oferite de micile dreptunghiuri în care erau concentrate elementele definitorii ale fiecărei uniforme în parte, a făcut ca, în acest nou album, să fie preluat sistemul folosit de editorul german pentru seria sa de publicații specializate. Fiind de mai mari dimensiuni decât tipăritura din Leipzig, dreptunghiurile sunt mărite la 4,7 x 3,1 cm. În schimb

Les tenues de l'Armée Roumaine: soldat de geniu; Garzi de geniu; Jandarmi pedestri (căpitan, locotenent, subofițer, caporal, soldat); Jandarmi călări (major, locotenent, căpitan, subofițer, soldat)

Les tenues de l'Armée Roumaine: însemnele gradelor ofițerilor și trupelor de uscat; însemnele gradelor ofițerilor de marină; diferite tipuri de tunici (infanterie, artilerie, roșiori); mantaua și pelerina de iarnă; tunica albă de vară.

sunt paginate doar câte două rânduri pe planșă față de trei câte erau la celălalt. Toate fireturile, broderiile sau accesoriile metalice (cifru regal, nasturi, căști) sunt imprimate cu auriu sau argintiu. Mantalele nu mai sunt prezentate independent ci sunt alăturate uniformei. La toate trupele care aveau în dotare ledunci (cavalerie, artilerie, jandarmi, tren, corp medical) acestea sunt introduse, diagonal, în compoziție, creând un foarte plăcut accident prin asimetria lor. La sfârșit este păstrată, dar dezvoltată, planșa cu diferențierea gradelor pe mâneca uniformei de ofițeri și subofițeri, la trupele de uscat și de marină. Tot acolo sunt expuse, în clar, figură întreagă, tipurile de tunici pentru soldați și ofițeri - infanterie, vânători, artilerie, cavalerie și bluza albă de vară - precum și mantaua și pelerina ofițerească. O altă planșă între cele finale cuprinde accesoriile de piele: șaua de mare ținută pentru jandarmi călări și cea de mică ținută pentru ofițeri, tocul de revolver, ranița trupei cu toate efectele și ranița ofițerească pentru infanterie, brăul de cavalerie, eșarfa, dragonul de sabie, furajera pentru ofițeri de stat major, eghileții pentru jandarmi și pentru adjutanții regelui, centiroanele de fir pentru intenidență și medici, leduncile pentru artilerie, cavalerie și medici, chipiul alb de vară pentru ofițeri și capela de trupă, mănua albă a jandarmilor călări și, în sfârșit, toate tipurile de încălțăminte, de mare și de mică ținută, de la opincile infanteriei la cizmele

de lac ale cavaleriei. Pe următoarea planșă sunt stema țării, un drapel regimentar, pavilionul regal și cel al prințului moștenitor, coroana de oțel și cea de bronz, cifrul regal, cocarda tricoloră, epoleții de mare ținută pentru locotenent, maior și general de brigadă și treflele de mică ținută; tot acolo apar și câteva arme (săbii de infanterie, cavalerie și artilerie, revolverul, pușca Mannlicher, model 1893, și centironul ostășesc cu două cartușiere și baionetă). Pe ultima planșă sunt prezentate, tot ca în albumul german, decorațiile românești, dar la altă dimensiune și mult mai fastuos tratate datorită auriului și argintiului cu care sunt tipărite. Această compoziție va fi folosită și în albumul *Armata Română* publicat în 1903 la editura aceluiași I.V. Socec în care aveau să fie reproduse frumoasele lucrări în ulei ale lui Tadeusz von Ajudkiewicz, celebrul pictor de scene militare¹⁴.

Deși intrat în tipicul celorlalte publicații cu uniforme ale lui Moritz Ruhl, albumul *Die Rumänische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformirung* - singurul din seria editorului din Leipzig în care este precizat autorul - își păstrează, totuși, personalitatea prin inserarea, la început, a portretului regal (care, la celelalte, lipsește), prin desenul corect, expresiv și elocvent al personajelor și prin fizionomiile specific românești ale acestora, la care, fără îndoială, locotenentul de cavalerie Alexandru I.V. Socec și-a adus un esențial aport.

Lucrarea sa reprezintă un punct de referință în publicațiile de acest fel dedicate armatei române și uniformelor ei de la finele secolului al XIX-lea¹⁵.

NOTE:

¹ Adrian-Silvan Ionescu - *Albumele Armatei Române din secolul al XIX-lea*, în *Revista muzeelor* nr. 8-9-10/1990.

² Louis Delpeyrier - 1899 - 1914, *L'Armée française vue par Moritz Ruhl*, Uniformes no. 91/novembre 1985.

³ Emanoil Hagi-Mosco - *Dueluri de-ale românilor și altele*, în volumul *București - Amintirile unui oraș. Ziduri vechi. Ființa dispărută*, Editura Fundației Culturale Române, București 1995, p. 226; Arhivele Naționale Istorie Centrale, Fond General Alexandru Socec, dosar 6, filele 56-72.

⁴ *Monitorul Oastei* nr. 8/15 februarie 1894, p. 184-185.

⁵ Înalt Decret nr. 1903/4 mai 1894, *Monitorul Oastei* nr. 27/12 mai 1894.

⁶ *Enciclopedia României*, București, 1940, vol. I, p. 912; Constantin Kirițescu - *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*, Ediția II, Editura Casa Școalelor, București 1926, vol. II, p. 220.

⁷ General Alexandru I.V. Socec - *Zile de restriște din iulii 1916-1918 și episodul din bătălia de la Argeș*, Ediția 2-a, Institutul de Arte Grafice „Tiparnița”, București 1928, p. 4, 49-58, 63-68, 70-76, 80-81, 86-89.

⁸ Adrian-Silvan Ionescu - op. cit.; Idem - *Fotografia ca sursă portretistică pentru „Albumul Armatei Române” litografiat de M.B. Baer*, *Fotografia* nr. 192/novembrie-decembrie 1989.

⁹ Înalt Decret nr. 1860/8 mai 1893, *Monitorul Oastei* nr. 23/15 mai 1893.

¹⁰ Înalt Decret nr. 1860/8 mai 1893, *Monitorul Oastei* nr. 17/3 aprilie 1893.

¹¹ Înalt Decret nr. 1524/38 martie 1895, *Monitorul Oastei* nr. 15/5 aprilie 1895.

¹² Decizie Ministerială nr. 153/1891, cf. *Documente din istoria militară a poporului român, mai 1888 - iulie 1891*, Editura Militară, București 1975, p. 436-437, 453-354.

¹³ Înalt Decret nr. 2461/18 septembrie 1884, *Monitorul Oastei* nr. 47/22 septembrie 1884.

¹⁴ Adrian-Silvan Ionescu - *Albumele Armatei Române... op.cit.*; Idem - *Artă și document*, Editura Meridiane, București 1990, p. 257-262.

¹⁵ Idem - *Un album al oștirii de la finele secolului al XIX-lea necunoscut*, Muzeul Național IX/1997.

SUMMARY

In 1990 I have published a paper about The 19th Century Albums of the Romanian Army. At the time I was sure that this might become a comprehensive work to which nothing could have been added. Recently, I have been surprised to discover, in a second hand book shop, an album totally unknown to me and to any other researcher bound to study military uniforms. Its title is *Die Rumänische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformierung* and was published in Leipzig by the editor Moritz Ruhl. This editor was

well-known in late of 19th century for his publications dealing with military topics and especially with informations upon military uniforms. He had edited albums about the Prussian, Russian, Italian, Austro-Hungarian, British, Spanish and even Japanese armies and their latest uniforms. All of them were conceived on the same pattern: some plates depicting officers and soldiers in such positions as to reveal the details of their uniforms, the cut and adornment; some plates with concise rendering of each uniform in a rectangle with the main details which made it recognizable (facings and pipings, golden knots or shoulder straps, headgear and accouterment). All the above-mentioned albums had no author and no date of publication inscribed on their cover. The Romanian one makes an exception: its author was cavalry lieutenant Alexandru I.V. Socec. Tracing his life we may find this album's approximate date of publication.

Alexandru I.V. Socec was born in 1859 as son of I.V. Socec, a celebrated book shop owner and editor in Bucharest. In 1880 he entered the army and had a brilliant career. He was quite rapidly promoted in the military hierarchy, reaching the rank of brigadier general in 1913. Even though he fought bravely during WWI - being under incessant fire for four months - he was court-martialed and expelled from the army. He was made responsible for the retreat-turn-out of his battered army on the battle of the Argeș River. He was also accused of leaving his command. Actually he was a scapegoat for the mistaken battle plans of his superiors. Years later he pleaded his innocence in a well-documented brochure he published in 1922, reprinted and enlarged in 1928. Even though he has been exonerated after a second trial he wasn't able to forget his ordeal and never forgave his accusers. He died in 1928 an embittered aged man.

In his youth Alexandru I.V. Socec completed the album entitled *Die Rumänische Armee in ihrer gegenwärtigen Uniformierung*. As he had the rank of first lieutenant (the equivalent for the German „oberleutnant“) between 1887 and 1893 that's for sure the album was published in the period of time.

The cover of the album is divided in two parts: on the left there is a „dorobantz“ (irregular infantryman) in full dress and with all his equipment; on the right is the national flag and Romania's coat-of-arms. On the first plate there is a portrait of King Carol I of Romania. This picture had been taken in 1878 by the photographer Franz Duschek of Bucharest. The following plates were depicting the uniforms of the various arms and ranks which composed the Romanian Army: general, staff officer, aide-de-camp of the King, cavalry, infantry, artillery, copr-of-engineers, medical corp, navy. As in all other albums published by Moritz Ruhl, the second half of this album was devoted to the compact depiction of the same uniforms. The album ends with a twenty-four pages explanatory text in good German. There, the author was describing the organization of the Romanian army, giving minute details about its uniforms and equipment.

A few years later, Socec has published another album - of a larger size - in his father's publishing house in Bucharest. Inspired by the German one he produced plates in the same concise rendering of the main traits of the Romanian uniforms. That album was also undated. But, as long as the changes practiced in 1895 in the Romanian uniforms are quite obvious in Socec's plates, it is supposed that the album was published that very year or soon after.